

УДК 342.922:351.761.3(477)

DOI 10.37749/2308-9636-2020-9(213)-3

К. О. Пристінська,викладач кафедри адміністративного, кримінального права і процесу
Міжнародного університету бізнесу і права

ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННИЙ ОБІГ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН

У статті розглянуто основні етапи розвитку адміністративної відповідальності за незаконний обіг наркотичних речовин. Виділено три етапи: 1) дореволюційний; 2) радянський; 3) часи незалежної України, які різнилися підходами до адміністративної відповідальності в цій сфері. Розглянуто положення Адміністративного Кодексу УСРР 1927 р., Кодексу Української РСР про адміністративні порушення 1984 р. та чинного КУпАП, в яких знайшли відображення норми з адміністративної відповідальності за порушення в цій сфері.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, наркотичні засоби, обряди, традиції, лікування, реабілітація, обсяги наркотичних речовин.

Актуальність теми дослідження пов'язана з тим, що боротьба з наркомафією являє собою один із пріоритетних напрямів діяльності органів державної влади, правоохоронних структур, а також громадських організацій. На сьогодні в Україні спостерігається ситуація постійного збільшення масштабів та темпів наркотизації населення, що призводить до зростання кількості злочинів, пов'язаних з наркотиками та збільшення кількості осіб, які використовують ці небезпечні речовини. Такий стан речей загрожує національній безпеці держави та завдає значної шкоди у вигляді витрат на боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів, медичне лікування, реабілітацію та повернення наркозалежних осіб до нормального життя. Одним із дієвих інструментів боротьби з цим небезпечним явищем є використання методів адміністративного впливу, які дозволяють за допомогою різних засобів протидіяти незаконному обігу таких речовин.

Аналіз публікацій показує, що питання використання засобів адміністратив-

но-правового впливу на незаконний обіг наркотиків розглядалося в працях В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурки, Ю. П. Битяка, В. В. Галунько, В. М. Гаращука, Г. В. Горянки, С. М. Гусарова, В. К. Колпакова, К. Б. Левченко, М. П. Легецького, Н. А. Лужецької, О. І. Миколенко, А. А. Музики, О. М. Музичук, В. Б. Пчеліна, О. Ю. Салманової, В. В. Сокурєнко, Р. В. Шаповал та ін. Незважаючи на наявність таких розробок, основні етапи розвитку інституту адміністративної відповідальності за незаконний обіг наркотичних засобів та психотропних речовин (далі — наркотичні речовини) не отримали свого повного розгляду та потребують проведення подальших досліджень.

Метою роботи є дослідження історії розвитку інституту адміністративної відповідальності за незаконний обіг наркотичних речовин.

Викладення матеріалів дослідження необхідно розпочати з того, що історія адміністративної відповідальності в сфері обігу наркотичних засобів проходила за достатньо складним сценарієм. Роз-

гляд змісту прийнятих адміністративних актів в якості нормативних, організаційно-розпорядчих, внутрішньо-організуючих документів дозволяє виділити три етапи: 1) дореволюційний; 2) радянський; 3) часи незалежної України.

I. Дореволюційний період — зародження адміністративної відповідальності в цій сфері потребує розгляду давньої історії використання цих небезпечних речовин. Так, наркотичні речовини рослинного походження, до яких відносилися гриби, кактуси, в'юни, конопля та мак, використовували в якості засобів зміни свідомості, їжі та з лікувальною метою. У стародавніх суспільствах діяли звичаї, традиції, обряди, під час яких використовувалися наркотичні засоби з метою досягнення трансового стану. За даними А. Н. Сергіїва, практично в усіх народів з найдавніших часів використовувалися сильнодіючі речовини й одурманюючі препарати як атрибути культури і повсякденного життя, доказом цього є наскальний живопис, глиняні таблички, залишки таких речовин, які були знайдені в різних регіонах світу [1, с. 5]. Так, у Південній Америці було знайдено малюнки індіанців із зображеннями людей, що жують листя коки під час ритуалів. Індійці також використовували галюциногенні кактуси, рослини і гриби з метою викликати зміни рівня свідомості, при проведенні обрядів та погребальних церемоній. З історичних джерел відомо, що у Київській Русі також існувала традиція проведення обрядів, під час яких використовували сильнодіючі речовини у вигляді грибів, трав, моху та ягід, які викликали галюцинації. В цілому язичеське суспільство прихильно ставилося до використання наркотичних засобів рослинного походження та підтримувало їх розповсюдження. Перші нормативно-правові акти, спрямовані на боротьбу з використанням таких речовин, які тоді називалися зіллям, з'явилися після прийняття християнства, яке встановило заборону на їх використання. Як вказує А. В. Вагин, обіг наркотичних речовин визначався з початку язичькими жерцями, волхвами, пізніше знайшов відобра-

ження в пам'ятках права, в яких було відсутнє розділення норм кримінального, адміністративного, податкового, сімейного та іншого законодавства [2, с. 163]. Так, в Уставі князя Володимира Святославовича «О десятинах, судах и людях церковных» ст. 9 забороняє «зільництво», а ст. 16 покладає обов'язок лікування хворих лише на церковних людей. Причому норми відповідальності за використання таких речовин були достатньо суворими, доказом цього є дані про випадки спалення осіб, які займалися зільництвом, чаклунством та віщунням. В Уставі князя Володимира Мономаха ст. 38 встановлювала покарання у виді смертної кари за використання зілля, яке, на думку православної церкви, протилежало нормам християнства та являло собою язичеські звичаї та обряди.

У період перебування українських земель у складі Великого князівства Литовського (ВКЛ) при правлінні Сигізмунда почалася кодифікація права, під час якої був прийнятий Статут ВКЛ 1529 р. У змісті даної пам'ятки права арт. 14 вказував, що у випадку того, якщо звинувачений «знаючись на чарах» під час допиту із застосуванням тортур не відчуває болю, то особи, які надали йому ці речовини, підлягають покаранню.

Інтерес викликає те, що питання використання сильнодіючих речовин чи зілля зайшли відображення у пам'ятці українського права, відомого під назвою «Права, за якими судиться Малоросійський народ» 1743 р. До тексту пам'ятки увійшов арт. 18 глави 20, в якому встановлювалося покарання у виді смертної кари особам, які використовували отруйні речовини з метою вбивства. У разі того, якщо після отруєння зіллям людина зазнавала шкоди, то винуватцю повинні були відсікти руку зі сплатою штрафу, розмір якого встановлювався судом. При цьому у випадку продажу отруйних речовин на ярмарках, базарах і торгах вимагався дозвіл від влади, а в разі таких дій без такого дозволу встановлювався штраф, розмір якого визначався судом.

У часи правління Катерини II в 1782 р. був прийнятий Устав Благочиння, який регламентував структуру поліцейських органів, їх систему й основні напрями діяльності, містив перелік караних поліцією діянь. На поліцію покладался обов'язок контролю за станом здоров'я населення, торгівлі та надавалося право згідно з п. 266 притягати до відповідальності осіб, які займаються використанням сильнодіючих речовин, а мірою покарання встановлювалися штрафні санкції. Одночасно з цим, у Російській імперії важлива роль відводилася контролю за легальним обігом сильнодіючих речовин рослинного походження у вигляді медичних препаратів. Порядок продажу таких речовин знайшов відображення у Статуті Лікарському, прийнятому 20 вересня 1789 р. Згідно з даним документом до аптекарів пред'являлися жорсткі вимоги щодо порядку відпуску ліків і заборонялося відпускати ліки за рецептами лікарів, які не мають дозволу на прийом хворих. У тексті документа містилися норми щодо обсягів отруйних і сильнодіючих речовин, відпуск яких дозволявся тільки за письмовими вимогами під розписку і з подальшою реєстрацією в особливій книзі обліку.

Наркотична проблема різко загострилася в Російській імперії в період Першої світової війни, тому з метою протидії споживання цих небезпечних речовин 7 червня 1915 р. Миколою II був прийнятий Указ «Про заходи боротьби з опіокурінням». Даний Указ необхідно вважати першим в Росії антинаркотичним адміністративно-правовим актом, але документ поширювався тільки на територію Приамур'я. Даний акт встановлював заборону на провезення через кордон курильного опію, а також трубок та інших пристосувань для його куріння. У ньому вперше в Російській імперії вводилися такі поняття як виготовлення, придбання, зберігання і перевезення курильного опію, трубок та надання приміщень для опіокуріння. Як вказує О. М. Шевчук, політика Російської імперії характеризувалася відсутністю сприяння наркоманії як проблеми державно-

го масштабу, що знайшло відображення у відсутності системності тодішнього законодавства [3, с. 85].

II. Радянський період. У період революції та в перші роки радянської влади приймалися нормативно-правові акти, які передбачали адміністративні заходи в боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів. До їх числа відносився Декрет «Про передачу запасів опію» від 08.04.1918 р., згідно з яким усі наявні наркотичні речовини треба було передати органам радянської влади на місцях без будь-якої компенсації. Одночасно з цим, на цьому історичному етапі приймалася значна кількість нормативно-правових актів у вигляді декретів та постанов Ради Народних Комісарів, в яких регламентувалися жорсткі міри, спрямовані на боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів, до яких відносилися розстріл, тривалі терміни покарання та конфіскація майна.

Норми боротьби з незаконним обігом наркотиків увійшли до Адміністративного кодексу УСРР 1927 р., в якому ст. 515 забороняла приватним торговцям торгувати наркотичними речовинами, до числа яких відносилися кокаїн, опій, морфій, героїн та їм подібні препарати. Недоліком документа була відсутність мір покарання за такі правопорушення, що давало змогу працівникам міліції здійснювати адміністративні заходи реагування на власний розсуд. На додаток до цього ст. 518 регламентувала необхідність контролю та охорону таких препаратів в спеціально обладнаних місцях.

Декретом РНК Радянської Росії від 6 листопада 1924 р. «Про заходи регулювання торгівлі наркотичними засобами», дія якого розповсюджувалася на території УСРР, заборонявся вільний обіг усіх сильнодіючих засобів, які викликають різні види сп'яніння, руйнівним чином впливають на здоров'я людей (кокаїн та його солі, опій і його похідні — морфій, героїн тощо). Документ передбачав, що ведення списку наркотичних засобів було віднесено до компетенції Народного Комісаріату Охорони здоров'я СРСР, який щорічно встановлював кількість

наркотичних засобів, необхідних для лікувальних цілей у країні, а порушення приписів даного акта кваліфікувалося як порушення законодавства. Як вказує Н. О. Артюшенко та Т. П. Петрище, причинами прийняття цього документа стало те, що в аптеках було виявлено велику кількість підроблених рецептів на покупку наркотичних речовин [4, с. 102]. Згідно з даним декретом відділи охорони здоров'я зобов'язувалися забезпечувати лікарів спеціальними талонними книжками для виписки наркотичних засобів, а продаж наркотиків за дорученням лікарів або медичних установ заборонявся.

Адміністративні заходи з протидії розповсюдження наркотичних речовин знайшли відображення у Постанові РНК СРСР від 23 травня 1928 р. «Про заходи щодо регулювання торгівлі наркотичними засобами», згідно з якою встановлювалася процедура контролю у сфері законного обігу наркотиків; заборонявся вільний обіг у межах країни кокаїну, його солей, гашишу, опію, морфіну, героїну, діоніну і їх солей та пантопону. Кількість наркотичних засобів, які могли використовуватися з лікувальною метою, повинна була щорічно визначатися Наркоматами охорони здоров'я союзних республік.

Новим етапом розвитку адміністративного законодавства у цій сфері стало прийняття Постанови РНК СРСР № 2466 від 27 жовтня 1934 р. «Про заборону посівів опійного маку та індійської коноплі», в якому встановлювалася заборона на посів на території СРСР опійного маку та індійської коноплі, за винятком тих посівів, урожаї яких ідуть виключно на покриття медичних і наукових потреб Союзу РСР. Згідно з п. 3 видача дозволів на проведення посівів опійного маку покладалася на земельні органи союзних республік.

До числа заходів зі створення організаційних структур із протидії розповсюдження наркотичних речовин 14 серпня 1985 р. Міністерство охорони здоров'я СРСР видало Наказ «Про затвердження положення про наркологічний диспансер». Функції даної установи, як

вказувалося у розд. 4, визначалися Комісією з боротьби з цим негативним явищем при виконавчих Комітетах Рад народних депутатів. На диспансер покладалася функція, сумісно з органами внутрішніх справ, проводити обстеження та взяття під нагляд осіб, які зловживають наркотичними засобами, а також виявляти факти участі неповнолітніх, з якими повинна була проводитися профілактична робота. Завданням установи було проведення лікування наркозалежних, а після його закінчення ведення спостереження за такими особами та забезпечення їх підтримуючою терапією. Продовженням такої політики став Наказ МВС СРСР від 17.12.1986 р., яким була затверджена «Інструкція про порядок праці лікувально-виховних профілакторіїв та направлення до них неповнолітніх хворих на наркоманію». Документ характеризувався конкретністю та чітким викладенням комплексу заходів, спрямованих на вирішення даної проблеми.

Боротьба з наркозлочинністю та створення дієвих механізмів у боротьбі з цим явищем вимагає застосування адміністративних заходів, основу яких складає адміністративна відповідальність за незаконне використання наркотичних засобів. З метою вирішення даного завдання до змісту Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення 1984 р. увійшла ст. 44 Глави 5 «Адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення», яка встановлювала відповідальність за вживання наркотичних речовин без призначення лікаря у виді штрафу розміром до 50 крб. Цілком зрозуміло, що такий незначний розмір штрафу не міг забезпечити ефективну боротьбу з наркозлочинністю, при цьому в Кодексі було відсутнє поняття наркотичних речовин, а також градації їх обсягів.

Незважаючи на наявність цих нормативно-правових актів, факти вирощування нарковмісних речовин були в СРСР повсякденною реальністю, тому 12 червня 1987 р. була видана Постанова Ради Міністрів «Про заборону посіву та ви-

щування громадянами опійного маку». Недоліком документа була нечіткість викладення матеріалу, обмежені можливості практичного виконання його приписів. Так, п. 2 покладав контроль за виконанням даного акта на Виконавчі комітети місцевих рад, які не мали у своєму штаті співробітників, що займалися контролем за посівами на присадибних ділянках колгоспів. У свою чергу, п. 3 покладав на керівників господарств обов'язок із організації охорони посівів нарковмісних культур, на які були надані дозволи з боку держави, а також ці посадові особи повинні були контролювати збір та знищення відходів та залишків масляничного маку. Як вказує М. М. Коцур, даний пункт нормативно-правового акта був складним для свого виконання через необхідність організації спеціальної охорони багатьох сотень гектарів земель сільськогосподарського призначення, пасовищ та інших земельних ділянок [5, с. 55]. Для ефективної діяльності працівники такої охорони повинні були мати особливий правовий статус, повноваження, можливість отримання вогнепальної зброї, техніки для пересування, палива та багатьох інших необхідних речей. З точки зору тодішньої реальності, дивним є зміст п. 4, згідно з яким на Міністерство внутрішніх справ покладався обов'язок посилити роз'яснювальну роботу та декларативні вимоги стосовно попередження та припинення фактів виготовлення громадянами наркотичних засобів із насіння масляничного маку.

III. Часи незалежної України характеризуються прийняттям значного числа законів та підзаконних нормативно-правових актів, які видавалися Верховною Радою, Кабінетом Міністрів України, Міністерством Охорони здоров'я та Міністерством внутрішніх справ України. Враховуючи наявність значної кількості актового матеріалу, цей період доцільно розділити на три частини: а) становлення (1991—1999 рр.); б) формування (2000—2006 рр.); в) стабілізація (2007—2019 рр.). Так, на початку періоду становлення антинаркотичного законодавства Постановою

Кабінету Міністрів України від 14 грудня 1993 р. була затверджена Національна програма протидії зловживанню наркотичними засобами та їх незаконному обігу на 1994—1997 рр. Документ передбачав реалізацію комплексу заходів, спрямованих на формування засад боротьби з наркотизацією населення. У цей період був прийнятий Наказ МОЗ № 143 від 15.05.97 р. «Про порядок ввезення на територію України незареєстрованих лікарських засобів», в якому регламентувалася процедура таких дій з використанням способів та заходів легального використання таких небезпечних речовин.

Інший Наказ МОЗ № 7 від 23.03.1998 р. «Про затвердження Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, що підлягають спеціальному контролю відповідно до законодавства України» регламентував перелік цих небезпечних речовин, що давало змогу протидіяти їх розповсюдженню на території України.

Період 2000—2006 рр. характеризувався прийняттям актів, у яких знайшли відображення різні форми адміністративно-правової протидії незаконному обігу наркотичних засобів, до їх числа відноситься: Постанова Кабміну № 770 від 06.05.2000 р. «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», яка давала змогу провести ідентифікацію наркотичних речовин. Іншим нормативно-правовим актом став Наказ МОЗ України № 188 від 01.08.2000 р. «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу», на підставі якого проводиться градація цих небезпечних речовин.

У системі заходів нормативно-правового забезпечення адміністративної відповідальності у сфері незаконного обігу наркотичних засобів значну роль відіграють положення КУпАП. До змісту кодифікованого акта входить ст. 44, яка регламентує питання незаконного вироб-

ництва, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах. Питання адміністративної відповідальності за нежиття заходів щодо забезпечення режиму охорони цих небезпечних речовин знайшли відображення у ст. 106¹, а за незаконний посів, або незаконне вирощування, у ст. 106².

Враховуючи значне поширення в Україні наркотичних засобів, кількість наркоманів та скоєних у цій сфері злочинів 4 червня 2003 р. була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми реалізації державної політики у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на 2003—2010 рр.», яка передбачала прийняття значної кількості адміністративних заходів із боротьби з незаконним обігом наркотичних речовин.

У повсякденному житті значна кількість адміністративних правопорушень фіксується органами державної влади, місцевого самоврядування та внутрішніх справ, пов'язаних із аптечною мережею. З метою вирішення цього завдання МОЗ України прийняв Наказ № 626 від 15.12.2004 р. «Про затвердження Правил виробництва (виготовлення) лікарських засобів в умовах аптеки», в якому визначалися основні вимоги до виробництва, виготовлення, зберігання лікарських засобів в аптеках. З метою більш детальної регламентації діяльності аптечної мережі та недопущення потрапляння на тіньовий ринок наркотичних засобів 17.11.2004 р. КМ України прийняв Постанову «Про затвердження Правил торгівлі лікарськими засобами в аптечних закладах». Як вказує С. М. Павкович, на цьому етапі розвитку адміністративного права на законодавчому рівні були закріплені такі поняття як запобігання та протидія незаконному обігу, забезпечення такої протидії, визначено її форми та надано їх правову характеристику [6, с. 68].

Період 2007—2019 рр. характеризувався стабілізацією адміністративного законодавства у сфері боротьби з неза-

конним обігом наркотичних засобів. До числа документів, прийнятих протягом цього історичного періоду, необхідно віднести Наказ МОЗ № 511 від 31 серпня 2007 р. «Про затвердження Великих та особливо великих розмірів отруйних та сильнодіючих лікарських засобів, які знаходяться у незаконному обігу». Даний нормативно-правовий акт відіграє важливу роль у системі юридичної відповідальності за незаконний обіг наркотичних засобів, через те, що дає змогу чітко виявити ознаки злочинів залежно від обсягів цих небезпечних речовин.

Враховуючи необхідність використання наркотичних речовин у ветеринарній медицині та недопущення правопорушень, пов'язаних із ними, 10 жовтня 2007 р. КМ України була прийнята Постанова «Про затвердження переліку прекурсорів, які використовуються у ветеринарній медицині». Даним документом регламентувалися питання виконавчо-розпорядчої діяльності у сфері ветеринарної медицини та встановлювався порядок охорони, зберігання, контролю видачі цих небезпечних речовин.

З обігом наркотичних речовин пов'язана значна кількість правопорушень при видачі та використанні ліків, тому 13 травня 2013 р. КМ України прийняв Постанову «Про затвердження Порядку придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я». Згідно з даним актом встановлювалися засади виконавчо-розпорядчої діяльності в закладах охорони здоров'я, пов'язані з отриманням, використанням та поверненням залишків таких речовин.

Важливим елементом боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів стало створення державного органу, завданням якого був контроль за додержанням антинаркотичного законодавства. Так, 12 серпня 2015 р. була прийнята Постанова КМ України № 647 «Про затвердження Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками». Дана організаційна структура стала центральним органом виконавчої

влади, діяльність якої спрямовується і координується КМ України через Міністра охорони здоров'я, а до числа її завдань входила протидія незаконному обігу наркотичних засобів. Як вказує А. В. Галюк, документ регламентував превентивні заходи легального обігу цих небезпечних речовин шляхом видачі дозволів, обліку рішень із надання ліцензії, проведення контрольної діяльності та порядок використання наркотичних засобів [7, с. 14].

У цей історичний період продовжувалася правотворча діяльність, пов'язана з реалізацією державної політики у боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів. Практичною реалізацією цього напрямку стало Розпорядження КМ України від 6 лютого 2019 р. «Про затвердження плану заходів на 2019—2020 рр. з реалізації Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 р.». Документ передбачав комплекс організаційних заходів, спрямованих на: профілактику наркозалежності та запобігання незаконному вживанню наркотиків; забезпечення прав осіб, які вживають наркотичні речовини, їх лікування та реабілітацію.

За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні **висновки**:

1. Процес використання наркотичних засобів розпочався в архаїчному періоді шляхом проведення магичних, релігійних обрядів, ритуальних та цілющих церемоній з метою досягнення психічних реакцій та трансого стану. Прийняття християнства змінило ставлення до та-

ких речовин і в пам'ятках права містилися норми стосовно відповідальності за використання сильнодіючих речовин рослинного походження. У часи перебування українських земель у складі Російської імперії на них діяли норми імперського законодавства, що передбачали штрафи, конфіскацію матеріалів та пристроїв, які використовувалися при таких правопорушеннях.

2. Характерною рисою протидії незаконному обігу наркотичних засобів у перші роки радянської влади було використання жорстких заходів стосовно осіб, які займалися їх розповсюдженням та продажем. Подальший період характеризувався правовою регламентацією адміністративної відповідальності у цій сфері на підставі Адміністративного Кодексу УСРР 1927 р., Кодексу УРСР про адміністративні порушення 1984 р., які передбачали відповідальність за правопорушення у цій сфері, а також прийняттям значної кількості нормативно-правових актів, виданих органами державної влади СРСР та УРСР.

3. У період незалежної України адміністративно-правова діяльність у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів проводилася за такими напрямками: ліцензійна діяльність; порядок перевезення наркотичних засобів; регламентування їх обігу; створення органу державної влади, завданням якого був контроль за обігом наркотичних засобів та правове регулювання їх використання.

Список використаної літератури

1. Противодействие незаконному обороту наркотических средств и психотропных веществ. Учебное пособие. Часть II / под ред. А. Н. Сергеева. М.: «ЩИТ-М», 2002. 580 с.
2. Вагин А. В. Историчні передумови адміністративної відповідальності за незаконне придбання, зберігання та вживання наркотичних засобів або психотропних речовин. Актуальні проблеми держави і права. 2007. № 1. С. 162—164.
3. Шевчук О. М. Адміністративно-правове регулювання державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні: дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: 12.00.07; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 485 с.
4. Артеменко Н. А., Петрище Т. П. Наркомания в 1920-е годы: медицинские, правовые и социокультурные аспекты проблемы. Вестник ВГМУ. 2015. Том 14, № 6. С. 93—103.
5. Коцур М. М. Особливості правового регулювання протидії наркозлочинності в СРСР у період 1960—1991 рр. Юридична Україна. 2020. № 2. С. 52—61.

6. Павкович С. М. Правові підстави реалізації адміністративних повноважень щодо забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07. Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний університет бізнесу і права». Херсон, 2019. 485 с.

7. Галюк А. В. Адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України щодо запобігання та протидії наркоманії на регіональному рівні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 27 с.

References

1. Counteraction to illicit trafficking in narcotic drugs and psychotropic substances. Textbook. Part II / ed. A. N. Sergeeva. M.: «SHIT-M», 2002. 580 p.

2. Vagin A. V. Historical preconditions of administrative liability for illegal acquisition, storage and use of narcotic drugs or psychotropic substances. Current issues of state and law. 2007. № 1. Pp. 162—164.

3. Shevchuk O. M. Administrative and legal regulation of state control over the circulation of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors in Ukraine: dis. for a scientific degree Dr. Jurid. Science: 12.00.07; Nat. jurid. Univ. Yaroslav the Wise. Kharkiv, 2016. 485 p.

4. Artemenko N. A., Petrishte T. P. Drug addiction in the 1920s: medical legal and sociocultural aspects of the problem. Bulletin of VSMU. 2015. Volume 14, № 6. Pp. 93—103.

5. Kotsur M. M. Features of legal regulation of drug crime in the USSR in the period 1960—1991. Legal Ukraine. 2020. № 2. Pp. 52—61.

6. Pavkovich S. M. Legal bases of realization of administrative powers concerning maintenance of counteraction to illicit trafficking in narcotic drugs: dis. for a scientific degree Cand. jurid. Science: 12.00.07. Private higher educational institution «International University of Business and Law». Kherson, 2019. 485 p.

7. Galyuk A. V. Administrative and legal bases of activity of National police of Ukraine concerning prevention and counteraction to drug addiction at the regional level: author's ref. dis. for a scientific degree cand. jurid. Science: 12.00.07. Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Kharkiv. nat. University of Internal Affairs affairs. Kharkiv, 2019. 27 p.

Прыстинская Е. О. Основные этапы развития института административной ответственности за незаконный оборот наркотических средств и психотропных веществ.

В статье рассмотрены основные этапы развития административной ответственности за незаконный оборот наркотических веществ. Выделены три этапа: 1) дореволюционный; 2) советский; 3) независимой Украины, которые отличались подходами к административной ответственности в этой сфере. Рассмотрены положения Административного Кодекса УССР 1927 г., Кодекса Украинской ССР об административных нарушениях 1984 г. и действующего КУоАП, в которых нашли отражение нормы административной ответственности за нарушения в этой сфере.

Ключевые слова: административная ответственность, наркотические средства, обычаи, традиции, лечение, реабилитация, объемы наркотических веществ.

Prystynska K. O. The main stages of development of the institute of administrative responsibility for illicit trafficking in narcotic drugs and psychotropic substances.

The article considers the main stages of development of administrative liability for illicit drug trafficking. There are three stages: 1) pre-revolutionary; 2) soviet; 3) the times of independent Ukraine, which differed in approaches to administrative responsibility in this area.

It is shown that the process of drug use began in the archaic period, by conducting magical, religious rites, ritual and healing ceremonies in order to achieve mental reactions and trance. During the stay of Ukrainian lands in the Russian Empire, they were subject to the rules of imperial law, which provided for fines, confiscation of materials and devices used in such offenses.

The provisions of the Administrative Code of the USSR of 1927, the Code of the Ukrainian VTS on administrative violations of 1984 and the current Code of Administrative Offenses, which reflect the rules of administrative liability for violations in this area.

It is shown that during the period of independent Ukraine, administrative and legal activities in the field of combating drug trafficking were conducted in the following areas: licensing activities; the order of transportation of drugs; regulation of their circulation; creation of a public authority whose task was to control the circulation of drugs and legal regulation of their use.

Key words: *administrative responsibility, drugs, rites, traditions, treatment, rehabilitation, volumes of narcotic substances.*

Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г.

Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. 2-ге вид., випр. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 584 с.

ISBN 978-966-667-748-1

Підручник «Теорія держави і права» побудований у доступній формі на інноваційному та інтерактивному підходах до викладання юридичних дисциплін. У ньому розміщена комплексна навчальна інформація з дисциплін «Теорія держави і права» та «Проблеми теорії держави і права», а також їх повне методичне забезпечення. Він є незамінним для підготовки до семінарських (практичних) занять, заліків, семестрового та державного іспитів з теорії держави і права.

Розрахований на студентів, аспірантів, викладачів юридичних вищих навчальних закладів.